

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Шульги Альони Валеріївни
на дисертаційне дослідження Скоролітньої Аліни Іванівни
«Інноваційна компетентність майбутнього вчителя математики в
контексті модернізації змісту загальної середньої освіти»**

У сучасному освітньому контексті, що позначений нестабільністю, швидкою змінністю та необхідністю стратегічного реагування на соціальні трансформації, ключового значення набуває педагог, здатний не лише транслятувати знання, а бути ініціатором змін і провідником нових підходів. Саме тому інноваційна компетентність як готовність до прийняття нового, відкритість до змін, гнучкість у професійному мисленні та стратегічна активність стає не лише актуальною, а й базовою характеристикою сучасного вчителя.

У цьому контексті математична освіта посідає особливе місце. Вона формує основи логіко-аналітичного мислення, надає інструменти для критичного осмислення дійсності та є фундаментом для реалізації STEM-освітніх підходів. Учитель математики - це не лише предметник, а творець мислячого середовища, здатного розвивати інтелектуальну автономію й інноваційний потенціал учнів. Підготовка такого фахівця передбачає оновлення методологічної, технологічної та ціннісної парадигми освіти.

Дисертація Скоролітньої А.І. ґрунтовно й системно розкриває проблему формування інноваційної компетентності в майбутніх учителів математики, відповідаючи не лише на виклики сьогодення, а й орієнтуючись на довгострокові вектори розвитку освітньої системи. Робота поєднує глибоке теоретичне обґрунтування з практичними механізмами реалізації компетентнісного підходу, пропонуючи цілісну освітню модель, адаптовану до реалій цифрової педагогіки, проєктної діяльності, педагогічного дизайну.

Дослідження має подвійну цінність: воно робить внесок у розвиток педагогічної науки й водночас створює інструменти, що можуть реально трансформувати практику професійної підготовки вчителів у напрямі інноваційності, адаптивності та відповідальності.

Дисертаційна робота Скоролітньої А.І. присвячена комплексному вирішенню актуальної науково-педагогічної проблеми - формуванню інноваційної компетентності майбутніх учителів математики в умовах трансформації системи професійної підготовки. У центрі дослідження - пошук ефективних педагогічних умов, моделей і засобів розвитку готовності до змін, технологічної гнучкості та освітньої проактивності як ключових характеристик учителя нового покоління.

Предметом дисертації визначено педагогічні засади, структурно-функціональну модель та інструменти формування інноваційної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх учителів математики.

Вибір предмета дослідження є обґрунтованим і своєчасним, адже інноваційна компетентність нині визнається наскрізною характеристикою сучасного вчителя, а математична освіта потребує нового бачення підготовки педагогів як лідерів змістовних і методичних змін.

Мета дисертації сформульована чітко, зрозуміло та методологічно вивірено: вона спрямована на обґрунтування та розроблення моделі формування інноваційної компетентності, визначення педагогічних умов її реалізації та перевірку ефективності в освітній практиці. Завдання дослідження логічно випливають із мети, охоплюють аналіз наукового дискурсу, уточнення понятійного апарату, розроблення теоретичних і методичних засад, побудову моделі, визначення інструментів та проведення формувального експерименту.

Зміст роботи викладено структуровано й послідовно: кожен розділ логічно пов'язаний з попереднім, а теоретичні положення узгоджуються з емпіричною частиною. Усі ключові компоненти дослідження - понятійний апарат, модель, умови, інструменти, критерії - подано в єдиній методологічній площині, що забезпечує цілісність наукового задуму. Стиль викладу академічно точний, лаконічний, з дотриманням вимог наукового дискурсу, без стилістичних надмірностей чи повторів.

Джерельна база дослідження є репрезентативною, актуальною та збалансованою. У роботі використано понад 200 джерел, що охоплюють: класичні та сучасні праці з педагогіки та психології; дослідження з педагогічної інноватики та цифрової трансформації освіти; зарубіжні концепції компетентісного підходу (DeSeCo, Tuning, DigCompEdu), що свідчить про інтернаціоналізацію наукового підходу; нормативно-правові документи, зокрема Професійний стандарт учителя (2020, 2024), Державний стандарт базової середньої освіти (2020), Концепція НУШ, Концепція розвитку педагогічної освіти (2021); методичні матеріали та результати емпіричних досліджень, що підсилюють прикладну значущість дисертації.

Аналіз джерел проведено критично, системно та з авторськими узагальненнями, що дозволило сформувати теоретичний фундамент дослідження і визначити напрями подальшого наукового пошуку.

Методологічний апарат дослідження вирізняється цілісністю, логічною узгодженістю та відповідністю меті й завданням роботи. У дисертації використано широкий спектр взаємопов'язаних методів, які забезпечили комплексне вивчення досліджуваного феномену - формування інноваційної компетентності майбутнього вчителя математики.

Теоретичний рівень дослідження охоплює методи аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення наукових джерел, що дозволило авторці здійснити глибоке концептуальне осмислення ключових понять, обґрунтувати структуру інноваційної компетентності та визначити педагогічні умови її формування. Особливої уваги заслуговує використання методу концептуального моделювання, який став основою для розробки структурно-функціональної моделі формування зазначеної компетентності.

На емпіричному рівні дослідження застосовано опитування, анкетування, тестування, рефлексивні інтерв'ю, що дало змогу отримати багатовимірне уявлення про рівень сформованості інноваційної компетентності в студентів та їхню готовність до інноваційної діяльності. Педагогічне спостереження та експериментальна перевірка моделі сприяли визначенню ефективності впроваджених педагогічних умов у реальних умовах освітнього процесу.

Інструментарій дослідження доповнено контент-аналізом навчальних програм і освітніх стандартів, що засвідчує системний підхід до аналізу змісту підготовки майбутніх учителів. Методи кількісного аналізу (кореляційний, дисперсійний аналіз) застосовано для статистичного підтвердження значущості отриманих результатів, що свідчить про високий рівень обґрунтованості емпіричних висновків.

Загалом, методичний апарат дослідження є науково виваженим, методологічно обґрунтованим та ефективним для досягнення поставленої мети, що забезпечує цілісність дослідницького процесу і достовірність отриманих результатів.

Наукова новизна дисертації проявляється у кількох вимірах:

- 1) введено авторське визначення інноваційної компетентності вчителя математики як багатовимірного особистісно-професійного утворення;
- 2) запропоновано структурно-функціональну модель її формування, що базується на чотирьох взаємопов'язаних компонентах: мотиваційному, когнітивному, діяльнісному й рефлексивному;
- 3) визначено й обґрунтовано педагогічні умови, що створюють сприятливе середовище для формування зазначеної компетентності;
- 4) підібрано інструментарій, що відповідає структурі моделі, зокрема: проєктні методи, цифрове портфоліо, EdTech-ресурси, STEM- і STEAM-підходи, педагогічний дизайн тощо.

Модель, представлена в роботі, не позиціонується як універсальна, але подається як відкрита для адаптації конструкція. Її гнучкість, структурна логіка й прикладна спрямованість дозволяють впроваджувати її як у підготовці студентів, так і в системі післядипломної освіти.

Педагогічні інструменти, відібрані для реалізації моделі, узгоджуються зі структурними компонентами: наприклад, мотиваційно-ціннісний компонент підтримується через рефлексивні практики та проєктну діяльність; когнітивний — через використання сучасних освітніх технологій; діяльнісний — через створення власних методик; рефлексивний — через аналітичні інструменти самооцінювання. Така узгодженість підтверджує концептуальну завершеність і внутрішню логіку дослідження.

Формувальний педагогічний експеримент відіграє ключову роль у верифікації моделі. Проведений у кількох етапах, він підтвердив ефективність запропонованого підходу, а також зафіксував позитивну динаміку змін у рівнях інноваційної компетентності студентів. Додаткову доказову базу становлять опитування студентів і вчителів на констатувальному етапі, які засвідчили дефіцит інноваційної готовності, а також високий запит на оновлення форм підготовки.

Методичний інструментарій, зокрема анкети, діагностичні карти, рефлексивні завдання, подано у додатках, що забезпечує відкритість дослідження та дотримання принципів академічної доброчесності.

У підсумку, дисертаційна робота Скоролітньої А.І. є структурно цілісним, науково обґрунтованим і практично значущим дослідженням, що поєднує сучасне бачення освітньої трансформації з інструментами її реалізації. Результати дослідження становлять інтерес як для педагогічної теорії, так і для освітньої політики в галузі підготовки майбутніх учителів.

Дисертаційне дослідження Скоролітньої А.І. вирізняється високим рівнем академічної доброчесності та самостійного виконання. Усі представлені результати мають чітке обґрунтування, логічну послідовність і авторський стиль викладу, що засвідчує особисту інтелектуальну участь здобувачки у формулюванні наукових положень, розробці моделі, проведенні емпіричних досліджень та інтерпретації результатів. Оригінальність наукового пошуку підтверджується новизною запропонованої структурно-функціональної моделі формування інноваційної компетентності майбутнього вчителя математики, а також узагальненням педагогічних умов, що раніше не були комплексно висвітлені в педагогічній науці.

Належний рівень апробації результатів забезпечено через участь здобувачки в провідних науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів, де її напрацювання пройшли фахову оцінку наукової спільноти. Загалом за темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, з яких три — у фахових виданнях категорії «Б», що відповідає вимогам до публікаційної активності. Повнота висвітлення результатів свідчить про системність і наукову добросовісність дослідниці, а також підтверджує практичну значущість і академічну репрезентативність отриманих висновків.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

Оцінюю дисертаційну роботу Скоролітньої А.І. у цілому позитивно. Проте є рекомендації:

1. У дисертації активно використовуються поняття «інноваційна компетентність», «інноваційна активність», «інноваційний потенціал», «готовність до інноваційної діяльності». Деякі з термінів уживаються як синоніми, не в усіх випадках надано чітке їх визначення або розмежування.

2. У дослідженні обґрунтовано доцільність трьох педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутнього вчителя, кожна з яких є актуальною, методично виваженою та відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної освіти. Водночас, у змісті роботи та результатах дослідження простежується посилений акцент на інтеграцію цифрових засобів і ресурсів у професійну підготовку. Це, безперечно, становить практичну цінність, однак постає питання щодо співвідношення зазначеного акценту з більш широким поняттям інноваційної компетентності, яке задеклароване як провідне у дослідженні. Можливо, доцільно було б чіткіше

окреслити місце цифрової складової в структурі інноваційної компетентності, що посилює змістову узгодженість і концептуальну цілісність роботи.

3. У дисертації обґрунтовано структуру інноваційної компетентності майбутнього вчителя, подано її компоненти та критерії. Водночас операціоналізація цих критеріїв в емпіричному дослідженні потребує уточнення.

4. У додатках до дисертації представлено низку практичних матеріалів, що засвідчують прагнення авторки до прикладної реалізації дослідження. Разом із тим, ці матеріали доцільно було б впорядкувати у форматі навчального посібника або методичних рекомендацій. Для повнішого підтвердження ефективності запропонованої моделі варто також навести приклади конкретних навчальних занять, кейсів або STEM-проектів, реалізованих у межах формувального експерименту.

Дисертація «Інноваційна компетентність майбутнього вчителя математики в контексті модернізації змісту загальної середньої освіти», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (галузь знань 01 Освіта / Педагогіка), є самостійною завершеною науковою працею. Вона вирізняється актуальністю тематики, оригінальністю наукового підходу та належним рівнем теоретичної і методологічної обґрунтованості. Результати дослідження відповідають сучасним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, визначеним Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із урахуванням змін, внесених постановами № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.). Враховуючи викладене, авторка дослідження Скоролітня Аліна Іванівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Кандидат педагогічних наук, доцент,
асистент кафедри педагогіки та методики
початкової освіти
факультету педагогіки, психології
та соціальної роботи
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Альона ШУЛЬГА

